

MTA

Genel Direktörlükten Özel Düctatdrlüğe

Hükümet Programı'nda madenciligi unutan siyasal iktidarın atadığı bir yönetim döneminde, MTA Genel Müdürlüğü tarihinin en verimsiz ve etkisiz günlerini yaşıyor. Hakkaniyet, liyakat, deneyim, kariyer» beceri, uzmanlık, kanıtlanmış başarı vb gibi nesnel ölçütlere dayanmaksızın oluşturulan yönetsel siyasi kadrolaşma hareketiyle başlayan olumsuz süreç, kurumu çürüterek devam ediyor, Kokuşma, kurumun amacı, planlama, örgütleme, iletişim, yönlendirme, eşgüdüm, denetim, değerlendirme, motivasyon, personel politikası ve iş üretimiyle ilgili tüm alanlarda sürüyor.

1935 yılında 2804 sayılı Kuruluş Yasası ile ülkemizin işletmeye elverişli madenlerini aramak, jeolojik etütlerini ve haritalarını yapmak, kalite ve rezervlerini saptamak, nasıl işletileceğini araştırmak ve sektörün gereksinim duyduğu elemanları yetiştirmek amacıyla Enstitü olarak kurulan MTA, uzun yıllar boyunca ülke madenciliği ve jeolojisine önemi yadsınamaz katkılarda bulunmuştur. Yetiştirdiği çok sayıdaki kaliteli eleman bugün üniversitelerin ve özel sektörün önemli kadrolarını oluşturmaktadır. Kurum günümüzde başlangıçtaki amaç ve işlevinden tamamen uzaklaştırılma noktasına getirilmiştir. Bu yozlaşma süreci siyasal iktidarların madencilik politikaları kadar, son dönemde pervasızlık derecesine varan atama ve personel alımlarındaki siyasal kadrolaşmayla doğrudan ilişkilidir.

Gelinen noktada MTA kuruluş amacına uygun olarak, bilimsel ve ekonomik amaçlı araştırma projeleri üretmekte büyük sıkıntılar çekmektedir. Her yıl projelerle ilgili olarak genel müdürlükte yapılan toplantılar bu yıl yapılmamış; çalışanların çeşitli dairelerde hazırlanan projelerle ilgili olarak bilgilenmeleri ve iletişimi ger-

çekleşmemiştir. Bunun yerine dairelerce yapılan proje toplantıları eşgüdümsüzlük nedeniyle aksamış; bu konuda büyük karmaşa yaşanmıştır. Sonuçta ağırlıklı olarak yandaşların projeleri kabul görmüş, görece çalışanlarının katılımı ve yaratıcılığını öngören proje sistemi otoriter ve bürokratik müdahalelerle, görevlendirmelerle felç edilmiştir. Planlanan projeler büyük ölçüde ya günü kurtarma, ya spekülâtif (reklama yönelik) ya da politik yatırım amaçlıdır. Daha da önemlisi çalışanları proje oluşturmaya sevk edecek Örgüt iklimi kurulamadığı gibi, İşyeri demokrasisinin son kırıntıları da yok edilmeye çalışılmaktadır. Maddi ve manevi Özendiriciler yerine baskı ve zorlama yöntemleri kullanılmaktadır.

Bu bağlamda yapılan siyasal tercikli atamalar yıllarını ağır arazi ve iş koşullarında çalışarak geçirmiş olan birikimli ve deneyimli çalışanlarda küskünlük yaratmış, şevklerini kırmıştır. Çalışan, birikimli personelin cezalandırıldığı, partizanların ödüllendirildiği personel politikası proje üretimine en büyük darbeyi vurmuştur. Bu politika yargı kararlarına saygı göstereceğini sıkça beyan eden bir iktidar tarafından göreve getirilen Genel Müdür'ce kimi zaman fütursuz bir hukuk tanımazlığa dönüştürülmüştür. Önceki iktidar döneminde politik bir atama için Daire Başkanlığı'ndan edilen, devlet adına yurtdışında uzmanlık ve doktora eğitimi görmüş, yıllarını MTA 'ya vermiş, mesleğinde saygın ve üretken bir yerbilimci yargı yoluyla yeniden Daire Başkanlığı görevine iade edilmiş, ancak mevcut MTA yönetimi yargı kararını uygulamadığı gibi, bu meslektaşımızı, alay edercesine, iki aylık bir süreyle Van Gölü'ndeki seviye değişimlerinin nedenlerini saptamak üzere görevlendirmiştir.

Atamalardaki bağnaz siyasal ter-

Yönetim Kurulu

MTA ÜZERİNE

cih artık trajikomik bir pespayeliğe varmıştır. Örneğin her branştan çok sayıda teknik elemanın bulunduğu bir Bölge Müdürlüğü'nde, mesleği öğretmenlik olan bir kişi, etütlerden sorumlu Bölge Müdür Yardımcısı olabilmekte; bir başka Bölge Müdürlüğü'nde, uzman teknik elemanların başına aynı görevle, açıköğretimi bitirmekten başka özelliği olmayan birisi getirilebilmektedir.

Kurumun iç işleyişinde örgüt hiyerarşisine uyulmaması yatay ve dikey ilişkileri sekteye uğratmaktadır, Örneğin genel müdürlük daire başkanı* nını atlayarak koordinatörlere, ya da daire başkanı koordinatörleri atlayarak, birim yöneticisine veya elemana iş verebilmektedir. Etik boyutu bir yana, yönetim bilimine aykırılığı aşikar olan bu uygulama, keyfilik, kayırmacılık ve ayrımcılık biçiminde yansıyarak, örgüt içi iletişimi engellemekte, çalışma barışını baltalamaktadır.

MTA mühendislik hizmetlerinin en *ucuz* yapıldığı devlet kuruluşu haline getirilmiştir. MTA yönetimi çalışma koşulları açısından (arazide çalışma süresi, araç **kullanımı**, güvenlik, mağduriyet vd) benler **kuruluşlar** arasında en zor şartlarda çalışmasına karşın, çalışanlarına en az özel hizmet tazminatı ödemek, hatta hiç ödememek için mevcut mevzuatı yıllardır aleyhte yorumlayarak açıkça çiğnemektedir. Üstelik benzer kuruluşlardaki (DSİ, Afet işleri, EİEt, Karayolları genel müdürlükleri vd) tazminat uygulaması bilinerek sürdürülmekte olan bu tutum, çalışanların diğer özellik haklarıyla ilişkili olarak da inatla korunmaktadır. Bu da, kurum **yönetimindeki**, arazi çalışma koşullarını ya hiç ya da **yeterince** tanımamış, ömrü makaoı-mevkı peşinde koşmakla geçmiş, **çalışanlarına** yabancılaştırmış, tuzu« kuru yöneticilere yakışmaktadır doğrusu.

Değerli meslektaşlar; özellikle MTA çalışanlanca bilindiği gibi, haliyle aynı siyasal bağlan taşıdığını sıkça vurgulayan eski Genel Müdür döneminde özel bir kuruluşa büyük meblağlar ödenerek kurumun reorganizasyonunu amaçlayan bir araştırma yaptırılmıştı. Bu araştırmaya göre kurumun yapısı hantaldı, bürokratikti, hiyerarşik düzlemler çoktu ve personel sayısı çok kabarıktı, Mevcut personelin ancak % 20'si verimli çalışıyordu. Aslında bu sayı da yeniden yapılandırılması durumunda kurum için yeterliydi, MTA bir an önce küçültülmeydi vb.

Peki, şimdi yapılanlar ne anlama geliyor? Çalışma projelerinin hazırlanması sırasında asgari düzeyde tutulan işçi sayısı seçim takviminin gündeme gelmesiyle şişirilmeğe başlanmıştır. Kamp açma dileklerinde belirlenen sayının kat be kat üzerinde geçici işçi arazi kamplarında çalıştırılma görüntüsü altında, merkez ve özellikle bölge müdürlüklerine alınmış ve alınmaya devam edilmektedir, Bu çarpık süreçte birçok meslektaşımız da, işçi alımı, puvantaj sorumluluğu vb nedenlerle açıkça usulsüzlüğe zorlanmaktadır. Bu yolla alman personele daha sonra kadro verileceği vaat edilerek umutları sömürülmeğe kalmayıp, büyük ölçüde siyasal kadrolaşma ve seçim yatırımlarına devam edilmektedir, Temizlik, odacılık, park-bahçe işleri vb işlerin özel şirketlere ihale edilmiş olduğu kurumda, yeni **alındığı** bilinen ve şüphesiz geçim derdiyle İşe giren yüzlerce geçle! **işçinin** ne iş yaptıktan da ayrıca merak konusudur. Değinenilen raporda **MTA'nın** bir gizli İşsiz ordusu **barındırdığı** iddia edilmesine karşın bu **durum nasıl** açıklanabilir? İşin gereğine değil, politik tercihlere uygun bir istihdam politikası **uygulandığı** aşikardır, Durura o kadar açıktır ki, konuyu TBMM KİT Komisyonu'nda dile geti-

ren ve Genel Müdürü arayarak bilgi isteyen muhalefet milletvekili, "siz söyleyin sizin istediklerinizi de alalım" yanıtıyla karşılaşabilmektedir. Böylece koltuk uğruna neler yapılabileceği de görülüyor.

Diğer kurumlardan yatay geçiş yoluyla MTA'ya alınan onlarca kadrolu personelin durumu da ayrıca incelemeye değer. Denebilir ki kaliteli elemanlardan bir bölümünün MTA'dan ayrılması ya da emekli olması nedeniyle bir sıkıntı yaşanmaktadır. Bu durumda üniversite ya da benzer araştırma kurumlarından, yetkin bazı teknik elemanların alınması olağan karşılanabilir. Ancak görülmektedir ki, bu yolla Milli Eğitim Bakanlığı, Diyanet İşleri, Et Balık Kurumu, Belediye hatta Emniyet Genel Müdürlüğü'nden büyük ölçüde geçişler yapan elemanlar, 5-Ü yıldır sözkonusu kurumlarda, üstelik uzmanlık alanları dışında çalışmışlardır. Yani **MTA'nın** aradığı yeşitilmiş eleman özellikleri olmadığı gibi, yetiştirildiklerinde yeterince yararlanamayacak bir yaş grubunu temsil etmektedirler. Teknik elemanların kendi mesleki alanlarında çalışma arzusuna saygı duymakla birlikte, yönetimin kendi tezleri karşısında tutarsız bir İstihdam politikası sergilediği ortadadır. Elbette siyasal tercih açısından büyük ölçüde iç tutarlılık olsa da...

Kurumda yaşanan en ciddi faaliyet, son zamanlarda ortaya çıkan devam yoklamalarıdır. İlgili mevzuatta, yapılan (ilginçtir, sadece MTA'ya has ve üç ay için geçerli) bir değişiklikle müfettişlik kadrosuna atanan kimi eski genel müdür yardımcıları, daire başkanları ve bölge müdürleri, elde İmza cetveli, oda oda dolaşarak çalışanların yerlerinde **olup, olmadığını** kontrol ederek mesai tamamlıyorlar, Tabii bu arada çalışanların kütüphanede, baş-

MTA ÜZERİNE

ka bir blokta, yan odada, hatta tuvallette bulunmalarından kaynaklanan bazı teknik(!) sorunlar yaşanabiliyor, Araştırma ağırlıklı alt yapı hizmeti üreten bir kurumun yapısına hiç uymayan, bürokratik-otoriter bir yönetim tarzı uygulanmaya çalışılıyor. Bilinir ki MTA* run temel işlevi arazi çalışmalarıdır. Diğer tüm etkinliklerin ve ilgili birimlerin varoluşu da bu çalışmalara bağlıdır. Araştırmacı arazide, laboratuvarında ya da odasında bilgisi, araştırma konusu ve vicdanıyla başbaşıdır. Vicdanlar denetlenmeyeceğine göre, denetlenmesi gereken işler. İş denetlemeyi kimilerinin kişi denetlemeyi kendi tercihleridir. Ancak katkı olsun diye belirtelim, iş denetimi yapmak isteyenler herhangi bir yönetim bilimi kitabından, kişi denetimi yapmak isteyenler ise "gardiyanın elkitabı"ndan yararlanabilirler. Ayrıca ekleyelim, müfettişlere denetim yaptırmak isteyen yöneticilerin de makam, mevki, ekstra yönetim kurulu üyelikleri, temsil harcamaları, lüks makam arabaları, yurtdışı gemileri, şişkin harcıra ve yolluklar, ihaleler, saltanat yemekleri, kadrolaşma, vb dışında "iş" diye bir dertlerinin olması gerekir.

Diğer yandan, isteyen müfettişler araştırarak daha ilginç konular bulabilirler, Örneğin, genel müdürlükçe bugüne kadar Ruhsat Hakları Devir Yönetmeliği'ne göre, ihale yoluyla veya aynı yönetmeliğin 27. maddesine göre yapılan maden sahası devirlerinde, ihale bedellerinin sahalarda gerçek değerlerine uygun olup olmadığının ve devirlerde ilgili yönetmelikteki esas ve usullere uyulup uyulmadığının tespitini yapabilirler, MTA lokal, konukevi, dinlenme kamplarının, kurum personeli yeterince yararlanamazken, kimlerin hizmetine sunulduğu da ilginç bir araştırma konusu ola-

bilir. Tüm özlük hakları ve kurumsal olanakları giderek budanan MTA çalışanlarının, yakın zamana kadar yararlanabildikleri, mütevazı Akçakoca dinlenme kampının elden çıkartılmasının perde arkası da ilginç bir araştırma konusu olabilir. Sayın müfettişler eğer kariyerlerine uygun, daha bilimsel bir araştırma yapmak isterlerse kimi yöneticilerin ihaleler öncesi ve sonrasında, malvarlıklarının artması ve azalması arasında anlamlı bir korelasyon olup olmadığını inceleyebilirler. Böylece bu konularla ilgili söylenilenlerin doğru olup olmadığı ortaya çıkabilir. Ayrıca herkesin duymayacağı söylentileri duyma avantajı, müfettişlere yeni inceleme alanları yaratabilir.

Değerli meslektaşlar, MTA Genel Müdürlüğü 7üü'ü aşkın bir sayıyla, en çok Jeoloji Mühendisi istihdam eden bir kuruluştur, Bu anlamlı sayının ötesinde, kurumun amacı ve işlevi, geleneği açısından mesleğimizin ağırlıklı bir yeri vardır, Bu çerçevede, Jeoloji Mühendisleri Odası, Bilimsel ve Teknik etkinliklerini (Kurultay, Sempozyum vb) yakın geçmişe kadar MTA'da gerçekleştirmekteydi. Ancak ilk kez bu yıl MTA yönetimi salonlarını dayanaksız bahanelerle JMO'ya açmamıştır. Ardından TMMOF3 tarafından yapılan bir basın açıklaması bahane edilerek, TMMOB ve Oda Yönetim Kurullarında görev yapan bazı MTA çalışanlarına baskı yapılmış ve haklarında soruşturmalar açılmıştır, Bu da yetmemiş; 22-24 Mayıs 1998 tarihleri arasında yapılan TMMOB Genel Kurulu'nda delege olan meslektaşlarımızın Anayasa, TMMOB Yasası ve Tüzüğü uyarınca izinli (bir günlük) sayılmaları talebimiz reddedilmiştir. Diğer Mühendislik disiplinlerinden delegelere İzin verilmiş olmasından **anladığımız**, MTA genel müdürünün JMÖ'ya **olan** husumetinin artarak devam ettiğidir.

Bu husumetin, TMMOB'nin yaptığı basın açıklamasında Genel Müdür Dursun Cengiz Atak ve arkadaşlarının, öğretim üyesi Dr Necdet Güçlü'nün 13 Nisan 1970'de öldürülmesi ve Dr Selim Ölçer' in kaçırılması olayına karışmış olduklarını ve o dönemde tutuklanarak yargılandıklarını dile getirmesinden kaynaklandığı düşünülebilir. Biz bu görüşe katılmıyoruz. Bunların yazılıp yazılmaması bu olayların yaşanmışlığı gerçeğini değiştirmemektedir. Kaldı ki bu olayda adı geçen kamu görevlilerinden (kullanılan silahların sahipleri) biri yurt dışında, diğeri yurt içinde önemli makamlarda görevlerine devam etmektedir. Bir diğeri yüce meclislerimizin doktorudur. Sayın *genel* müdür de bilimsel ağırlıklı bir kurumun başında, korumun temel amacı olan arama ve araştırmalara bütçeden komik bir pay ayrılmasına karşın, hiçbir rasyonel gereksinime dayanmayan kapı-pencere, döşeme, büro mobilyası, otobüs, müze vb ihalelerini kapsayan başarılı icraatlarına devam etmektedir. Üstelik bu politikalarıyla, mesleğimizin uluslararası ölçekte saygın bilimadamı A.M. Celal Şengör*'ün övgülerine mazhar olabilmektedir. Sn Şengör, bilemediğimiz bir nedenden olsa gerek, amaç ve işlev yönünden ve de gelecekte olarak tarihi boyunca bilim-tekeik adamlarınca yönetilmiş olan MTA'nie uzmanlık dışı kişilerce yönetilmesinden- oldukça **hoşnuttur**, Umarî bu destek ilişkisinin arkasındaki çıkar hesabı, sadece bilimsel getirişi olan bir pragmatizm *düzeyinde* olsun. Bu yozlaşma sürecine küçük makamlar, koltukçuklar uğruna **tüm** değerlerini, emeklerini, birikimlerini inkar ederek eklemelenen, bu yapıya meşruiyet sağlayan **kimi** meslektaşlarımızın oportünizmi yanında bunun lafi bile olmaz. Saygılarımızla,^